

Yhdistetyt asiat T-116/01 ja T-118/01

**P & O European Ferries (Vizcaya), SA
ja Diputación Foral de Vizcaya**

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio

Valtiontuet — Kumoamiskanne — Päätös EY 88 artiklan 2 kohdan mukaisesti aloitetun tutkintamenettelyn lopettamisesta — Valtiontuen käsite — Valtio on ostanut palveluja markkinahintaan — Sosiaalinen tuki, joka myönnetään harjoittamatta syrjintää tuotteiden alkuperän perusteella — Laiminlyönti kehottaa jäsenvaltiota ilmoittamaan tarvittavat tiedot — Tukien palauttamisvelvollisuus — Tuensaajien perusteltu luottamus — Perustelut

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio (laajennettu ensimmäinen jaosto) 5.8.2003 . . . . . II-2963

Tuomion tiivistelmä

1. *Valtiontuki — Ilmoittamatta jätetty tuki — Komission hyväksymällä, joka koskee tiedonantoa tuensaajan ja tuen myöntäjän välisestä uudesta sopimuksesta, ei ole vai-
kutusta tuen sääntöjenvastaisuuteen
(EY 88 artiklan 3 kohta)*

2. *Oikeudenkäyntimenettely — Tuomion oikeusvoima — Oikeusvoiman ulottuvuus — Myöhemmän kanteen tutkimatta jättäminen — Edellytykset — Kahden kanteen asianosaisten, kohteen ja perusteen samanlaisuus*
3. *Valtiontuki — Käsite — Yritykseltä ostetut tavarat tai palvelut — Yksityinen sijoittaja -arviointiperusteen mukainen harkinta — Toimenpide jää valtiontuen käsitteen ulkopuolelle ainoastaan, jos kyseessä on tavanomainen liiketoimi (EY 87 artikla)*
4. *Toimielinten säädökset, päätökset ja muut toimet — Perustelut — Perusteluvelvollisuuden laajuus (EY 253 artikla)*
5. *Valtiontuki — Komission päätös ilmoittamatta jätetyn valtiontuen soveltumattomuudesta yhteismarkkinoille — Perusteluvelvollisuuden laajuus (EY 88 artiklan 3 kohta)*
6. *EY:n perustamissopimus — Omistusoikeusjärjestelmät — Neutraalisuusperiaate — Rajat — Kuuluminen perustamissopimuksen perustavanlaatuisten määräysten soveltamisalaan — Vaikutuksettomuus valtiontuen käsitteen ulottuvuuteen (EY 87 artiklan 1 kohta ja EY 295 artikla)*
7. *Valtiontuki — Kielto — Poikkeukset — Tuet, joiden voidaan katsoa soveltuvan yhteismarkkinoille — Sosiaaliset tuet — Edellytykset (EY 87 artiklan 2 kohdan a alakohhta)*
8. *Valtiontuki — Sääntöjenvastaisen tuen takaisinperiminen — EY 88 artiklassa olevien menettelymääräysten vastaisesti myönnetty tuki — Ainoastaan tuensaajilla oleva mahdollisuus vedota perusteltuun luottamukseen — Suoja — Edellytykset ja rajoitukset (EY 87 ja EY 88 artikla)*
9. *Yhteisön oikeus — Periaatteet — TuomioistuINVALVONNAN tarpeellisuus — Sääntöjenvastaisen tuen takaisinperiminen oikeusvarmuuden asettamista vaatimuksista huolimatta (EY 88 ja EY 220 artikla, EY 230 artiklan ensimmäinen kohta ja EY 233 artikla; Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artikla; Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 ja 13 artikla)*

10. Valtiontuki — Käsittely komissiossa — Muodollisen tutkintamenettelyn aloittaminen — Enintään kahden kuukauden määräaikaa ei sovelleta ilmoittamatta jätettyjen tukien yhteydessä

(EY 88 artiklan 2 ja 3 kohta; neuvoston asetuksen N:o 659/1999 4 artiklan 6 kohta)

11. Valtiontuki — Tukisuunnitelmat — Täytäntöönpano ennen komission lopullisen päätöksen tekemistä — Tuen palauttamiseen velvoittava komission päätös — Perusteluvelvollisuuden laajuus

(EY 88 artiklan 3 kohta)

1. Se, että komissio on hyväksynyt tiedonannon ilmoittamatta jätettyä tukea koskevasta tuensaajan ja tuen myöntäneen alueellisen viranomaisen välisestä uudesta sopimuksesta esittämättä mitään huomautuksia sen oikeudellisesta pätevydestä, ei voi missään tapauksessa poistaa kyseessä olevan tuen sääntöjenvastaisuutta. Komissio ei voi missään tapauksessa sallia poikkeusta EY 88 artiklan 3 kohdan mukaisesta ilmoitusmenettelystä eikä poistaa käyttäytymisellään tuen sääntöjenvastaisuutta.

edellytykset ovat välttämättä päällekkäisiä.

Oikeusvoimaisuuteen ei voida vedota silloin, kun asianomaiset kanteet eivät koske samaa toimea, sillä toimi, jonka kumoamista vaaditaan, on olennainen kanteen kohteen osatekijä.

(ks. 77 ja 78 kohta)

(ks. 70 kohta)

3. Valtion toimenpide, joka tehdään tietyn yrityksen hyväksi, ei jää EY 87 artiklassa tarkoitettun valtiontuen käsitteen ulkopuolelle pelkästään sillä perusteella, että sopimuspuolet sitoutuvat vastavuoroisiin suorituksiin.

2. Tuomion oikeusvoimaisuus voi estää kanteen tutkittavaksi ottamisen vain silloin, jos tuomion antamiseen johtaneen kanteen asianosaiset ovat samat ja sillä on ollut sama kohde ja peruste, ja

Se yksinomainen seikka, että jäsenvaltio ostaa tavaroita ja palveluja mark-

kinaehdoilla, ei ole riittävä peruste katsoa, että kyseinen toimi olisi liiketoimi, joka on suoritettu ehdoin, jotka yksityinen sijoittaja olisi hyväksynyt, tai toisin ilmaistuna tavanomainen liiketoimi, mikäli osoittautuu, että valtio ei todellisuudessa tarvinnut näitä tavaroita ja palveluja. Niissä tapauksissa, joissa toisen sopimusosapuolen valintaa ei ole edeltänyt avoin tarjouskilpailu, josta olisi tiedotettu riittävällä tavalla, jäsenvaltiolla on erityinen velvollisuus osoittaa, että edellä mainittu hankinta on tavanomainen liiketoimi, koska tällaisen menettelyn toteuttamista pidetään yleensä riittävänä osoituksena siitä, että jäsenvaltio ei ole pyrkinyt antamaan etua yritykselle, jonka kanssa se on tehnyt sopimuksen.

(ks. 114, 117 ja 118 kohta)

4. EY 253 artiklassa edellytetyistä perusteluista on selkeästi ja yksiselitteisesti ilmentävä toimenpiteen tehneen yhteisön toimielimen päättely siten, että niille, joita toimenpide koskee, selviävät sen syyt, ja että toimivaltainen tuomioistuin voi tutkia toimenpiteen laillisuuden. Perusteluvollisuuden täyttymistä on arvioitava asiaan liittyvien olosuhteiden perusteella, joita ovat muun muassa toimenpiteen sisältö, esitettyjen perustelujen luonne ja niiden henkilöiden tiedontarve, joille päätös on osoitettu tai joita se koskee

suoraan ja erikseen. Perusteluissa ei tarvitse esittää kaikkia asiaan liittyviä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja koskevia yksityiskohtia, koska tutkittaessa sitä, täyttävätkö päätöksen perustelut EY 253 artiklassa määräytyt vaatimukset, on otettava huomioon päätöksen sanamuodon lisäksi myös asiayhteys ja kaikki asiaa koskevat oikeussäännöt.

(ks. 139 ja 170 kohta)

5. Kun kyse on sääntöjenvastaisesti myönnettyistä valtiontuista, komission ei tarvitse osoittaa tuen todellisia vaikutuksia kilpailuun ja jäsenvaltioiden väliseen kauppaan todetakseen, että tuet eivät sovellu yhteismarkkinoille. Tällainen velvollisuus johtaisi niiden jäsenvaltioiden suosimiseen, jotka maksavat tukia noudattamatta EY 88 artiklan 3 kohdassa määrättyä ilmoitusvelvollisuutta, niiden kustannuksella, jotka ilmoittavat tuesta suunnitteluvaiheessa.

(ks. 142 kohta)

6. Vaikka omistusoikeusjärjestelmät kuu-
luvat EY 295 artiklan nojalla edelleen kunkin jäsenvaltion toimivaltaan,

kyseinen määräys ei merkitse sitä, että perustamissopimuksen perustavanlaatuiset määräykset eivät koskisi jäsenvaltioissa vallitsevia omistusoikeusjärjestelmiä. Ei siis voida katsoa, että EY 295 artikla rajoittaisi EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontuen käsitteen soveltamisalaa.

(ks. 151 ja 152 kohta)

7. Sen varmistamiseksi, onko yksittäisille kuluttajille myönnettävä sosiaalinen tuki myönnetty harjoittamatta syrjintää tuotteiden alkuperän perusteella siten, että tukea voidaan pitää EY 87 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisesti yhteismarkkinoille soveltuvana, on selvitettävä, saavatko kuluttajat kyseisen tuen riippumatta siitä, mikä taloudellinen toimija toimittaa tuotteen tai suorittaa palvelun, joka voi täyttää kyseisen jäsenvaltion esittämän sosiaalisen tavoitteen.

(ks. 162 ja 163 kohta)

8. Vaikka ei ole mahdotonta, että sääntöjenvastaisen tuen saaja voi vedota sellaisiin poikkeuksellisiin olosuhteisiin, joiden perusteella se on voinut perustellusti luottaa tuen sääntöjenmukaisuuteen ja joiden perusteella se voi kieltäytyä tuen palauttamisesta, se jäsenvaltio, jonka viranomaiset ovat myöntäneet tuen EY 88 artiklassa

vahvistettujen menettelymääräysten vastaisesti, ei sitä vastoin voi vedota edunsaajien perusteltuun luottamukseen vapautuakseen velvollisuudestaan toteuttaa tarvittavat toimenpiteet sellaisen komission päätöksen täytäntöönpanemiseksi, jolla komissio on määrännyt kyseisen jäsenvaltion perimään tuen takaisin. Jos tämä olisi mahdollista, kyseenalaistettaisiin näin EY 87 ja EY 88 artiklan määräysten tehokas vaikutus, koska kansalliset viranomaiset voisivat tällä tavoin vaarantaa perustamissopimuksen nojalla tehtyjen komission päätösten tehokkuuden käyttäen perusteena omaa lainvastaista menettelyään. Ei näin ollen ole kyseessä olevan jäsenvaltion vaan tukea saaneen yrityksen asiana lainvastaisen tuen palauttamista vastustaakseen vedota poikkeuksellisiin oloihin, joiden takia sille on voinut syntyä perusteltu luottamus.

Se, että komissio on alun perin tehnyt myönteisen päätöksen, jolla kyseessä oleva tuki on hyväksytty, ei ole voinut synnyttää tukea saaneelle yritykselle perustellua luottamusta, koska kyseinen päätös on riitautettu kanne-oikeutta koskevassa määräajassa ja yhteisön tuomioistuimet ovat kumonnet sen.

(ks. 201, 202 ja 205 kohta)

9. Vaikka yksityisten intressejä suojaavan oikeusvarmuuden vaatimuksia on noudatettava, nämä vaatimukset on myös saatettava tasapainoon yleisen edun suojaamisen vaatimusten kanssa, joilla pyritään valtioneukien alalla välttämään se, että kilpailulle vahingolliset tuet vääristävät markkinoiden toimintaa, ja tämä edellyttää sitä, että sääntöjenvastaiset tuet peritään takaisin ja että tuensaajan kilpailijoilla on mahdollisuus riitauttaa niille vastaiset komission toimet, sillä mikäli näin ei katsottaisi, yhteisön tuomioistuimen harjoittamalta yhteisön toimielinten toteuttamiin toimiin EY 220 artiklan, EY 230 artiklan ensimmäisen kohdan ja EY 233 artiklan nojalla kohdistuvalta laillisuusvalvonnalta evättäisiin tehokas vaikutus. Tuomioistuimen harjoittaman valvonnan vaatimus on yhteisön oikeuden peruseriaate, joka perustuu jäsenvaltioiden yhteiseen valtiosääntöperinteeseen ja joka on vahvistettu Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 ja 13 artiklassa. Oikeus tehokkaisiin oikeus-suojakeinoihin on lisäksi vahvistettu Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artiklassa.
10. Asetuksen N:o 659/1999 4 artiklan 6 kohtaan otettuun periaatteeseen, jonka mukaan komissiolla oleva määräaika muodollisen tutkintamenettelyn aloittamiseksi ei voi ylittää kahta kuukautta, voidaan vedota ainoastaan sellaisen tuen yhteydessä, joka on ilmoitettu EY 88 artiklan 3 kohdassa määrätyn menettelyn mukaisesti, eikä sitä sovelleta sellaisessa menettelyssä, jonka komissio on aloittanut ilmoittamatta jätetyn tuen osalta.

(ks. 217 kohta)

11. Kun suunniteltu tuki on EY 88 artiklan 3 kohdan määräysten vastaisesti jo maksettu, komissio, jolla on toimivalta velvoittaa kansalliset viranomaiset vaatimaan tuki palautettavaksi, ei ole valtioneukia koskevissa asioissa velvollinen ilmoittamaan perusteita tämän toimivaltansa käyttämiselle.

(ks. 207—209 kohta)

(ks. 224 kohta)